

Тетяна ЛУНЬОВА – сучасна українська письменниця і науковець. Народилася 6 квітня 1976 року в м. Києві, в дитинстві разом із родиною переїхала до Полтави, де мешкає і сьогодні. Закінчила філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, аспірантуру Київського національного лінгвістичного університету зі спеціальності германські мови, кандидат філологічних наук.

Авторка книги новел та акварелей «Рукописи не форматуються» (Полтава, 2010), роману-перформатива «Знайти Лева» (Полтава, 2010), казки для дітей «Усі ми будемо королевами, або Казка про Маринку та Мишенятко» (Київ, 2012), низки філософсько-художніх і публіцистичних есеїв, а також наукових робіт у галузі лінгвістики.

Лауреат конкурсу «Книжковий дивосвіт України» (листопад 2010 р., м. Київ) у номінації «Дебют молодого автора» та літературної премії імені Леоніда Бразова (листопад 2011 р., м. Полтава).

УКРАЇНЬСЬКА ХАТА У СТИЛІ ВОРГОЛА

Це виглядає так. Пластикова пластинка розміром 30x40 см, на яку нанесено повнокольорове зображення: темно-фіолетове небо і яскраво-оранжева земля, а між ними – біла-білосніжна хата. На наступній пластинці, точно такій же за розміром, – малинове небо і салатова земля, на фоні яких – біла хата. На третій пластинці небо ультрамаринове, земля кольору сепії і хата – знову біла. І так ще кілька варіацій: червоне, жовта і біла-біла; бузкове, бірюзова і біла-біла; смарагдове, коричнева і біла-біла.

Якби міняти колір хати, то було б більше можливих комбінацій – але її колір неможливо змінити! Її можна занедбати, покинути, забути, віддати на поталу руйнуванню, перетворити на дачу, перебудувати, осучаснити – але її не можна перефарбувати: вона залишається собою, поки вона біла. Нехай хоч як важко їй вистояти проти вітрюганів і дощів, нехай хоч як сумно їй з битими шибками і немазаною долівкою, нехай хоч як гніять її і вганяють у землю роки – вона живе і радіє світові у своїй білій білизні, причетна до незаплямованої істини про джерело життя і про його суть. Вона біла – мов льоля дитини, біла – немов цнотливість нареченої, біла – немаче саван праведника, що прожив життя, не согрішивши перед Богом і не образивши ні людини.

А коли вже не біла, коли зелена чи синя, чи, може, червона, вона перестає бути сама собою, вона вже не хата, – а будинок, котедж, особняк, вілла. І весняному сонцю ні за чим звиряти свою яскравість, а весняному небу – свою синяву, і вишням і яблуням ні до кого горнутися своїм білим квітом, і спорити ні до кого вистрибувати із ще холодної землі.

І тоді лише птахи зберігають про неї пам'ять у своїх співах-переказах.

Там, далеко від вирію, там, у рідній землі, біліють хатки-мазанки нам назустріч здалеку. Є Білі гори, і Біле море, є білий мрамур і білий пісок, білим квітують магнолії і маслини, але їхню білизну не сплутати ні з чим. Вони білі, мов чиста пісня, білі, немов заповітна мрія, білі, немаче найщиріша вірність.

Сучасна дитина запитає: «Мамо, на що була схожа білизна української хати: на пташине молоко? на зефір? на крейдований папір?»

Ні, вона була схожа на білизна рятівних ма-яків.

Це пам'ятають птахи...

Байдуже, чи слітить яскраве сонце, чи темно від чорної хмари, – вони біліють незмінно і незрадливо. Вони білі, мов материнська коліска, білі, немов батьківське благословення, білі, немаче сокровенна молитва.

У нашому сучасному крикливо розцвіченому житті, схожому на розквацині яскравими фарбами відбитки чужого трафарету, наші домівки все більше перетворюються на спопсовані малозначущі об'єкти в стилі Енді Воргола: узято чужий образ і розфарбовано в модні кольори. У таких домівках цілком можна жити, у них легко не помічати, як сутнісне спотворюється й підмінюється несуттєвим; такими помешканнями можна бути повністю задоволеними, про них навіть можна мріяти, але зустріти істину і не змигнути перед її пильним важким поглядом можна тільки в білій хаті.

СИЛОГІЗМИ БРОДСЬКОГО

Якщо повітря – це сировина для мережива¹, то, дихаючи, ми сплітаємо фриволіте: шалі, накидки, комірці, рукавички, кольє; палаци, фортеці, в'язниці; романи, легенди, пересуди, забобони. Ми давно знайшли б філософський камінь, але ми занадто фривольно ставимося до важливих речей.

Якщо півні відкрили матеріальність світу²,

то квочки – материнство;
а курчата підростуть і знайдуть зерно істини.

Якщо листи – це мости³,

то листи бувають балочні, консольні, висячі, вантові, арочні, понтонні, розвідні; залізничні, автомобільні, пішохідні; кам'яні, дерев'яні, металеві, залізобетонні; зведені над рівчаком, рікою, проливом, яром, ущелиною; недобудовані, напівзруйновані, закриті на реконструкцію, відремонтовані, розширені; такі, на яких двом не розминутися;

а мости бувають написані ручкою, надряпані олівцем; недописані, зім'яті, непрочитані,

нерозпечатані, довгоочікувані, загублені, збережені у старій скрині, виставлені в музеї; такі, які мають сенс тільки для двох.

Якщо каміння – це жорна, що перемелюють наші кроки⁴,

то з одних кроків вони намелють борошно, а з інших – полу; і ті, що ітимуть за нами, наситяться нашими ділами або залишаться голодними, скуштувавши нашого марночасся.

Якщо хмари навчаються в школі розпливчатості⁵,

то вітри – в університеті вітрості, зорі – в академії мінливості, а місяць закінчив аспірантуру мрійливості, але не захистив дисертацію.

Якщо ця дзвіниця пустила коріння у венеціанському небі⁶,

то ця – у небі Санкт-Петербурзькому, і їх не можна пересадити – вони не приймуться, навіть якщо їх поливати срібною водою. Є невідділюваність, яка з'являється при народженні – якщо нею нехтувати, коріння чіплятиметься за порожнечу замість ґрунту.

СРІБНИХ СПРАВ МАЙСТРИ

Срібло – непростий матеріал для ювелірної і поетичної праці. На відміну від золота, воно не вражає розкішним блиском, гламурністю чи комерційною вартістю. Срібло потребує надзвичайно витонченого естетичного смаку і копійкої філігранної праці.

Так вони – *Поети Срібного Слова* – ритм за ритмом, образ за образом, рима за римою створювали вишукані поетичні шедеври.

Срібло – живий метал в алхімії. З нього не вдається наштампувати панегіриків володарям, ні натиражувати стандартних римовок і заскорузлих ідіологем: у таких випадках воно одразу почорніє і втратить свою силу.

Для них – *Посвячених у Таємницю Живо Срібла* – вибір себе і вибір тем своїх поезій були так тісно переплетені, що їхні життя стали їхнім живим словом, і їхнє слово не почорніло ні від плину часу, ні від змін політичного та економічного курсу, ні від технологічного прогресу, ні від навали комп'ютерних технологій.

Срібне сяйво місяця, на відміну від золотого сонячного, не вичерпує таємницю, а поглиблює її. У сонячному світлі усе виглядає однозначним і ясним, усе має чітко окреслені обриси, усе знаходиться на своїх місцях. У срібному місячному сяйві таємниця міниться і мерехтить, кличе загадковими перспективами. Срібне місячне сяйво розкриває те істинне, що було прихованим, і водночас приховує те другорядне, що оманливо виблискувало в сонячному світлі.

Вони – *Чарівники Срібного Місячного Сяйва* – створили вірші багатомірні, неоднозначні, сповнені недомовленостей, натяків і водночас невичерпно глибоких одкровенень.

*Срібна зброя – магічна зброя: вона відтинає омертвілі частинки душі, наносючи рани, що ніколи не загоюються, не заростають загарбаними рубцями, тож уцїлені *Майстерним Срібним Пером* назавжди залишаються вразливими до краси.*

¹ Тут і далі в основу покладено ті чи ті рядки Йосипа Бродського: Но, видимо, воздух – только сырье для кружев... («О если бы птицы пели и облака сучали...», 1994).

² ... я вижу материю времени, / открытую петухами («Петухи», 1958).

³ А письма сожги, / как мост («Прощай, позабудь и не обессудь...», 1957).

⁴ ... камни, перемалывающие нашу поступь, – / вечные жернова вечного хлеба («Камни на земле», 1959).

⁵ И за полночь облака, воспитаны высшей школой / расплывчатости... («Воспоминание», 1995).

⁶ Удары колокола с колокольни, / пустившей в венецианском небе корни... («С натуре», 1995).

Неперевершені *майстри*, їхні імена поставили з різних стихій: із мінливої морської піни, із шелесту пальмових віт, із дзвону мечів конкістадорів, із галопу ханських коней, із пучка іскор, викресаних кременем, – але в їхній праці вони навіки *закарбувалися в живому і таємни-*

чому сріблі; це вони: *Марина Цветаєва, Максиміліан Волошин, Ніколай Гумільов, Анна Ахматова, Осип Мандельштам.*

Ви, чії серця відгукнулися на мелодії і гармонії їхніх *Срібних Струн*, знаєте, як продовжити...

КОПЕНГАГЕНСЬКА РУСАЛОНЬКА

Зверху жінка, а знизу риба; жіноче обличчя, руки і груди та вкритий лускою хвіст – усі так звикли до такого образу русалки, що уявити її якоюсь іншою навіть не спадає на думку. У казках, у легендах, на картинах, а пізніше (і навально) у мультфільмах та кінострічках, на стікерах, наліпках, повітряних кульках і різноманітних іграшках, на дівчачих футболках, платтячках і портфеликах – усюди вона однакова: жінка з хвостом риби замість ніг.

Вигадати такий образ було елементарно просто, вважає Оксана Забужко: подумки розрізати гарненьку панянку та шуку або пліточку і стулити до купи половину однієї й половину другої. Колись давно хтось невідомий чи група незнаних нам людей здійснили цю операцію, – й відтоді і поети та художники, і звичайні люди користуються цим образом. Навіть великий данський казкар створив свою героїню за зразком таких русалок.

Але є одна – не така, як інші. Це Маленька Русалонька, що сидить на гранітній брилі в гавані Копенгагена.

Коли підходити до неї спереду, одразу й не здогадаєшся, що то русалка: тендітна дівчинка вместилася на камені, підібгавши під себе ніж-

ки. Її гарненькі колінця нічим не прикриті, і її постать наскільки зворушлива, настільки й еротична. Коли дізнаєшся, що вона – Русалонька, у першу мить у серце закрадається надія: можливо, їй, котрій не поталанило в слові, пощастило хоча б у бронзі і її мрія збулася, вона отримала стрункі ніжки, щоб жити заради коханого людським життям. Однак досить трохи обійти статую, щоб сподівання розвіялися: якщо дивитися на неї збоку, видно, що ніжки Русалоньки закінчуються не стопами, а плавцями.

Мені видається, що копенгагенська статуя Русалоньки – найщемливіше втілення близького, але не досягнуто щастя: ніжки Русалоньки не зросилися в один риб'ячий хвіст – ні, вона має красиві стегна й гомілки, але вона не може ступати.

Немає загадки таланту, є вічна загадка любові, – писав Григор Тютюнник. Скільки ж потрібно було любові, щоб подолати силу тяжіння багатівікової традиції, магнетизм визнаного майстра казки, інерцію загальноприйнятого мислення і створити Іншу Русалоньку.

І ось вона – диво любові і чудо творчості – маленька Русалонька Копенгагена.

ДЕЩО ПРО ЗОЛОТО

Золото сосни – гаряче, червене. Як рояль і скрипка настроюють чистоту свого звучання за камертоном, так і вечірнє сонце перевіряє свої промені на осяйність, пропускаючи їх крізь тонку кору, що відлущилася від стовбура бахромчастими пластинками. Якщо кора спалахне дорогоцінним сяйвом, значить, промені найвищого гатунку; якщо ж лиш зблисне тьмяно, – притлумилися вони чи то від пилу, чи від втоми, і сонце має їх за ніч переплавити, за день заново відлити, щоб надвечір вони знову запалювали гарячим червоне золото.

Золото липи – спокійне, біле. Бджоли кохаються в цій розкоші і носять із золотих квіток пахучий мед.

Золото осінньої берези – яскраво-жовте, тремтливе. Воно щедро сиплеться на землю, і журавлі, відлітаючи у вирій, кидають у нього своє прощальне «курли».

Золото важко добувати, тому воно дороге коштує. Хіба часто вирвешся з міста, від звичних і безкінечних клопотів і турбот, марноти і суєти, що видаються чи то важливими, чи то непереможними, хіба швидко зможеш зосередитися і придивитися до одного-однісінького дерева, до тієї тонісінької смужечки кори, що відділилася від соснового стовбура? Хіба встигнеш завважити скороминучу пишноту квітучої липи, коли навколо так багато крикливого, що нагло і нагально вимагає твоєї уваги? Хіба не піддаєшся підступу нудьги і приступу суму, що заливають душу так само настійливо, як осінні зливи місто, коли тебе наполегливо переконують, що восени всі цивілізовані городяни мають страждати від депресії, – і все-таки втішишся тремтливим березовим листочком?

Золото не іржавіє, не гниє, не розчиняється в кислоті, тому так високо цінується. Чи серце

зганьбилосся зрадою, чи спокусилосся оманною, чи здалося зневірі, – вони так само золотавітимуть: і сосна, і липа, і береза, – і ми зможемо завжди повернутися до них, до їхнього незнецінюваного золота.

Так добре, що його не треба знервовано замикати в сейфі, що над ним не скнітимуть у підземеллях засліплені страждальці, що воно не

запалить серце вогнем жадоби і не підштовхне сестру позаздрити сестрі, а брата вбити брата, – воно підкаже нам, що слід пам'ятати про важливість зникості і непроминальності, засвідчить зв'язок легкості (але не легкодухості) і легчості, і буде знаком, символом, талісманом, але не тягарем, – це живе вічнооновлюване золото.

Микола ШАКІН – сучасний український письменник, науковець, громадський діяч, меценат, засновник Всеукраїнської літературно-мистецької і краєзнавчої премії імені Петра Василенка (2013).

Народився 22 травня 1952 року в багатодітній родині колгоспників у селі Петрівка Шевченківського району на Харківщині. Трудову діяльність розпочав 1969 року – завідувачем бібліотеки в Петрівському сільському клубі. Служив у війську. Закінчив Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства (1977), Академію державного управління при Президентові України (2001), став кандидатом технічних наук, магістром державного управління, знаним дослідником, автором 41 винаходу, захищеного авторськими свідоцтвами і патентами, понад 70 технічних, правових, краєзнавчих наукових праць, опублікованих в Україні та за кордоном. Працював за фахом, а також на комсомольсько-партійній і виробничо-господарській роботі на керівних посадах в обласних структурах Харківщини.

Друкувався в газетах та часописах Харківщини. Співавтор двох окремих книжкових видань: «Еліта країни» (т. 1) та «Хлібороб – Іван Шакін»,

підготував до друку книги: «Відлуння Слобожанського жайвора», «Перлинний слід журавлики» та «Митці Печенізького краю».

Микола Шакін – «Видатний випускник ХІМЕСГ – ХНТУСГ імені Петра Василенка», член Національної спілки краєзнавців України, член Спілки археологів України, почесний член Харківської письменницької організації Національної спілки письменників України, художник (має понад 600 робіт), автор ідеї та виконавець 15 проектів увічнення пам'яті видатних людей Слобожанщини у вигляді меморіальних дощок.

КРИТ-САДІВНИК

Казка

Водному селі жили собі чоловік та жінка. Чоловік опікувався господарством: були в нього кури, качки, гуси та кролі, була ще й коза з козенятами... А жінка з ранньої весни до пізньої осені поралася на городі та біля плити. Рано-вранці зварить їсти – і мерщій на город. Поле цілісінський день, доки сонце не зайде. На її городі не було жодної бур'янинки. Рядочки картоплі рівненько посаджені вздовж городу. Ближче до подвір'я – рядочки цибулі. А посеред городу латочка сіріє, немов рядно, – то баштан: кавунці, дині. Далі – морква. За морквою викинули зелену гичку буряки. Там, поруч із межею, розпустили свої вуса огірки. Неподалік він них, мов солдати, стоять помідори. Збоку розклала своє широке листя капуста. А в капусту врізалися гарбузи... Уздовж стежки, яка біжить через усе це рослинне царство, жінка посадила багато квітів. Вона просто обожнює квіти.

Було, висадить зернятко – і чекає його сходу. Зернятко зійде зеленим стебельцем, жінка його поливає, піклується про нього. А як з того стебельця розквітне ще й квіточка – то милується та радіє, мов мала дитина...

Першими почали квітнути тюльпани. Вони переливалися різними кольорами: жовтим, червоним, рожевим, фіолетовим. Одні тюльпани цвіли, другі опадали, а треті тільки пуп'янки викидали. Поміж тюльпанів вилазили з-під землі й інші квіти: кручені паничі, чорнобривці, лілії.

Та якогось дня жінка помітила, що з квітами коїться щось неладне. Раніше стрункі, мов солдатики, тепер вони похилилися до землі. Навіть стебла з нерозквітлим пуп'янком полягли і зів'яли. Жінка пожалілася чоловікові:

– Щось із моїми квітами діється. Лежать майже всі на землі.

А той відповів: